

Hoe organiseer je groepswork?

Hoe organiseer je groepswerk?

Groepswerk kan een grote meerwaarde bieden tijdens je lessen.

- Als leerlingen samenwerken, kan hen dat helpen om complexe concepten te onderzoeken waar ze alleen niet in zouden slagen.
- Groepswerk kan ook positieve effecten hebben op het sociale gedrag van leerlingen.

Toch zal het louter groeperen van leerlingen niet altijd leiden tot beter leren. Er zijn vier basiskennmerken die noodzakelijk zijn om het samen leren ook echt te laten slagen, namelijk:

- interpersoonlijke vaardigheden
- individuele verantwoordelijkheid
- interdependentie
- het bespreken van groepsprocessen.

Interpersoonlijke vaardigheden

Interpersoonlijke vaardigheden zijn sociale vaardigheden die de leerling in staat stellen om samen te werken in een groep. Deze vaardigheden omvatten onder andere **communicatie** met anderen, vertrouwen stellen en het vermogen om te luisteren en anderen te begrijpen.

Leerlingen hebben deze interpersoonlijke vaardigheden niet altijd vanuit zichzelf, dus is het belangrijk om er **aandacht** aan te besteden alvorens het groepswerk gestart wordt.

Tijdens groepswerken kunnen er namelijk allerlei situaties ontstaan waarbij leerlingen hun medeleerlingen moeten aanspreken op hun gedrag. Leerlingen beseffen vaak wel dat iemands gedrag storend of contraproductief is voor het groepswerk, maar ze weten niet altijd goed hoe ze deze persoon hierop moeten aanspreken. Dit leidt vervolgens vaak tot frustraties.

Een manier om leerlingen hierin te ondersteunen is het aangaan van een **onderwijsleergesprek** over dit onderwerp. Je kan leerlingen confronteren met verhalen waarin verschillende vormen van storend gedrag aan bod komen. Denk maar aan een situatie waarin de leidersfiguur niet wil luisteren naar de mening van de andere groepsleden of een situatie waarin een leerling niets inbrengt in het groepswerk.

Op basis van deze verhalen kan je dan met je leerlingen in gesprek gaan. Zo kan je vragen of leerlingen dit al hebben meegemaakt bij eerdere groepswerken, hoe ze zich toen voelden en hoe ze daarmee zijn omgegaan. Door met elkaar te praten over wat er is gebeurd, leren leerlingen hoe ze kunnen omgaan met storend gedrag en worden ze zich ook bewuster van hun eigen gedrag in groepswerken.

Tijdens het gesprek voorafgaand aan het groepswerk kan je ook **afspraken** maken. Zo kan je afspreken dat iedereen een eigen voorbereiding op papier maakt of dat iedereen telkens zijn hand opsteekt als hij iets wilt zeggen. Voor leerlingen kunnen deze afspraken tijdens het groepswerk als basis dienen om medeleerlingen aan te spreken als deze afspraken niet nageleefd worden.

Stel deze afspraken samen met de leerlingen op, zodat ze gedragen zijn door iedereen.

Individuele verantwoordelijkheid

Bij een groepswork telt het resultaat van de hele groep. Om leerlingen te motiveren om deel te nemen aan het groepsresultaat, moet elke leerling ook individuele verantwoordelijkheid hebben. Je kan leerlingen op twee niveaus verantwoordelijkheid geven: op taakniveau en op procesniveau.

- Op **taakniveau** kan je leerlingen individueel een schets of brainstorm laten maken voor ze een eerste keer samenkomen. Op die manier garandeer je dat iedereen al eens een keer heeft nagedacht over de opdracht en heeft iedereen ook meteen een idee om te delen met de groep. Je kan leerlingen ook mondeling een presentatie laten geven om het resultaat voor te stellen. Daarbij kan je elke leerling een deeltje voor zijn rekening laten nemen.
- Op **procesniveau** kan je leerlingen rollen toewijzen, bijvoorbeeld: de materiaalmeeester, de verslaggever, de harmonieverantwoordelijke Deze rollen helpen je niet alleen bij het klasmanagement, maar geven de leerlingen ook een unieke verantwoordelijkheid. Zo voelen ze zich betrokken bij het groepswork.

Interdependentie

Interdependentie duidt op de onderlinge afhankelijkheid. Het verwijst naar de mate waarin de groep daadwerkelijk samenwerkt om tot een beter eindresultaat te komen. Dat vraagt van leerlingen dat ze de informatie die ze individueel verzameld hebben (als voorbereiding) samenleggen, hierover een discussie aangaan en kritisch zijn naar elkaar. Op die manier wordt er verder gebouwd op elkaars ideeën.

Er zijn verschillende manieren waarop jij de onderlinge afhankelijkheid kan stimuleren. Hierbij is het belangrijk dat ook de leerling zelf de meerwaarde van het samenwerken kan inzien.

- Een eerste manier om dit te stimuleren, is **doelafhankelijkheid**. Hierbij geef je het groepswork zo vorm dat de leerlingen elkaar nodig hebben om het doel te bereiken. Je kan dit bereiken door de leerlingen bijvoorbeeld samen aan één ontwerp te laten werken of door te kiezen voor een uitdagend groepswork dat de leerlingen alleen niet zouden kunnen oplossen.
- Ten tweede kan je ook werken met een **beloningsafhankelijkheid**. Wanneer de leerlingen het groepswork tot een goed einde brengen, wordt iedereen beloond. Als de leerlingen het groepswork niet tot een goed einde brengen, krijgt niemand de beloning.
- Ten derde is er ook **materiaalafhankelijkheid**. Bij deze vorm van afhankelijkheid wordt de groep 'gedwongen' om samen te werken door het uitwisselen van informatie of materiaal. Denk bijvoorbeeld aan de jigsaw-strategie, waarbij leerlingen in een eerste fase worden opgedeeld in een 'expertengroep'. In deze groep verzamelen de leerlingen informatie over een specifiek onderwerp. In een tweede fase worden de leerlingen in nieuwe groepen gezet, waarbij er telkens minstens één leerling uit elke expertengroep aanwezig is. Wanneer leerlingen in deze tweede fase worden geconfronteerd met een probleem, hebben ze de kennis uit elke expertengroep (en dus elkaar) nodig om het probleem op te lossen.
- Een vierde vorm van afhankelijkheid is **volgordeafhankelijkheid**. Hierbij is de taak zo verdeeld dat de ene leerling pas verder kan als de andere leerling zijn of haar taak goed heeft vervuld.

Bespreken van groepsprocessen

Het is belangrijk om leerlingen aan het einde van het groepswerk de mogelijkheid te geven om te **reflecteren**. Hierbij zijn er vier centrale vragen die interessant zijn:

1. Wat doe ik goed in de groep?
2. Wat kan ik beter doen in de groep?
3. Wat doet de groep goed?
4. Wat kan de groep beter doen?

Nadat leerlingen deze vragen individueel hebben beantwoord, kunnen ze hun ideeën delen met de andere groepsleden. Het is aangeraden om zowel in te gaan op de individuele leerling als op de groep. Zorg er ook voor dat in een volgend groepswerk de leerpunten opnieuw mee genomen kunnen worden als extra aandachtspunt.